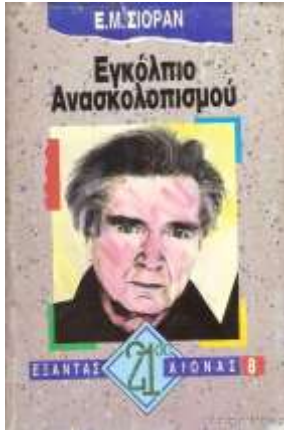

Η αρετή του Διογένη

από το «ΕΓΚΟΛΠΙΟ ΑΝΑΣΚΟΛΟΠΙΣΜΟΥ»

Emile M. Cioran

Ο μεγαλύτερος γνώστης του ανθρώπου αποκλήθηκε κυνικός

Δεν μπορούμε να ξέρουμε τι πρέπει να χάσει ένας άνθρωπος για να βρει το σθένος να αφηγήσει όλες τις συμβάσεις, δεν μπορούμε να ξέρουμε τι απώλεσε ο Διογένης για να γίνει ο άνθρωπος που επέτρεψε τα πάντα στον εαυτό του, που έκανε τις πιο μύχιες σκέψεις του πράξεις με μια υπερφυσική ιταμότητα, όπως θα έκανε ένας θεός της γνώσης, λιβιδιακός και συνάμα αγνός. Κανείς δεν ήταν πιο φιλαλήθης· οριακή περίπτωση ειλικρίνειας και διαύγειας και συνάμα παράδειγμα αυτού που θα ήμασταν αν η εκπαίδευση και η υποκρισία δεν χαλιναγωγούσαν τις επιθυμίες και τα νεύματά μας.

«Μια μέρα κάποιος τον κάλεσε σε ένα πλούσιο σπίτι και του είπε: «Προπαντός μη φτύνεις στο πάτωμα». Ο Διογένης που ήθελε να φτύσει τον έφτυσε στο πρόσωπο, λέγοντάς του ότι «αυτό ήταν το μόνο μέρος που έκρινε κατάλληλο για να φτύσει» Διογένης Λαέρτιος. Ποιος είναι εκείνος που, προσκεκλημένος από έναν πλούσιο, δε λυπήθηκε επειδή δεν είχε ωκεανούς σιέλου για να τους προσφέρει στους δυνατούς της γης και ποιος δεν κατάπιε τη φτυσιά του από φόβο μήπως τη ρίξει στο πρόσωπο ενός σεβάσμιου και κοιλαρά ψεύτη;

Όλοι είμαστε γελοιωδώς φρόνιμοι και δειλοί

Ο κυνισμός δε διδάσκεται στο σχολείο. Ούτε και η υπερηφάνεια.

«Ο Μένιππος, στο βιβλίο του με τίτλο 'Η αρετή του Διογένη' διηγείται ότι όταν αιχμαλωτίστηκε και πουλήθηκε δούλος, τον ρώτησαν τι ήξερε να κάνει. Τότε απάντησε: «Να διατάσσω» και κραύγασε στον κήρυκα: «Κοίτα να δεις ποιος θέλει να αγοράσει έναν αφέντη».

Ο άνθρωπος που αντιμετώπισε τον Αλέξανδρο και τον Πλάτωνα, που αυνανιζόταν δημοσίως "Μακάρι να μπορούσα τρίβοντας την κοιλιά μου να μου περνάει η πείνα", ο άνθρωπος του περίφημου πιθαριού και του περίφημου φανού και ο οποίος στα νιάτα του ήταν κιβδηλοποιός (τι καλύτερο για έναν κυνικό;) τι εμπειρία πρέπει να είχε για τους πλησίον του; -Οπωσδήποτε την εμπειρία που έχουμε όλοι, με τη διαφορά ότι ο άνθρωπος ήταν το μοναδικό αντικείμενο του στοχασμού και της περιφρόνησής του. Χωρίς να υποστεί τη νόθευση καμιάς ηθικής και μεταφυσικής, πάσχισε να τον απογυμνώσει για να μας τον δείξει πιο γυμνό και πιο απεχθή απ' ό,τι τον έδειξαν οι κωμωδίες και οι αποκαλύψεις.

«Ένας Σωκράτης τρελός» έτσι τον αποκαλούσε ο Πλάτων. «Ένας Σωκράτης ειλικρινής» έτσι έπρεπε να τον αποκαλεί, ένας Σωκράτης χωρίς το Αγαθό, χωρίς τους θεσμούς και την Πόλη, ένας Σωκράτης που επιτέλους έγινε ψυχολόγος. Αλλά ο Σωκράτης -έστω θεϊός- παραμένει συμβατικός· παραμένει δάσκαλος, διδακτικό πρότυπο. **Μόνο ο Διογένης δεν προτείνει τίποτα, το βάθος της στάσης του και η ουσία του κυνισμού του έχει καθοριστεί από μian ορχειακή φρίκη μπροστά στη γελοιότητα ότι είναι άνθρωπος.**

Ο στοχαστής που στοχάζεται χωρίς ψευδαισθήσεις την ανθρώπινη πραγματικότητα, αν θέλει να παραμείνει στο εσωτερικό του κόσμου και να εξαλείψει τον μυστικισμό ως διαφυγή, καταλήγει σε μια θέαση μέσα στην οποία συμφύρονται η σοφία, η πίκρα και η φάρσα· και αν επιλέγει την αγορά σαν χώρο της μοναξιάς, ξεδιπλώνει τον οίστρο του περιγελώντας τους «ομοίους» του ή επιδείχνοντας την αηδία του, αηδία που σήμερα, με τον χριστιανισμό και την αστυνομία, δεν θα μπορούσαμε πλέον να επιτρέπουμε στον εαυτό μας. Δύο χιλιάδες χρόνια νουθεσίες και κώδικες ημέρωσαν τη χολή μας· εξάλλου, μέσα σε έναν βιαστικό κόσμο, ποιος θα σταματούσε για να απαντήσει στις περιπέτειές μας και να ευφρανθεί με τα γαυγίσματά μας;

Το γεγονός ότι ο μεγαλύτερος γνώστης του ανθρώπου αποκλήθηκε κυνικός, αποδεικνύει ότι ανέκαθεν ο άνθρωπος δεν είχε το κουράγιο να δεχτεί την αληθινή του εικόνα και ότι πάντα αποδοκίμαζε τις αναιδέεις αλήθειες. Ο Διογένης έπνιξε μέσα του την πόζα. Τι τέρας για τα μάτια των άλλων! Για να έχει κανείς μια τιμημένη θέση μέσα στη φιλοσοφία, πρέπει να είναι κωμωδός, να σέβεται το παιχνίδι των ιδεών και να εξάπτεται με ψευδοπροβλήματα. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να ασχολείται με τον άνθρωπο όπως είναι.

Πάντα κατά τον Διογένη το Λαέρτιο: «Στους Ολυμπιακούς αγώνες, όταν ο κριτής διακήρυξε: ο Διόξιππος νίκησε τους ανθρώπους» ο Διογένης απάντησε: «Νίκησε μόνο δούλους, γιατί οι άνθρωποι είναι δική μου υπόθεση». Και τω όντι, τους νίκησε, όπως κανείς άλλος, με όπλα φοβερότερα από των κατακτητών, αυτός που κρατούσε μόνο ένα δισάκι, αυτός, ο πιο πένης ανάμεσα στους ζητιάνους, αληθινός άγιος του καγχασμού.

Πρέπει να εκτιμήσουμε την τύχη που τον έκανε να γεννηθεί πριν από την επινοημένη έλευση του Ιησού. Ποιος ξέρει αν, μέσα στην αντικοινωνικότητά του, ένας επίνοσος πειρασμός για εξωανθρώπινη περιπέτεια δεν τον ωθούσε να γίνει ένας όποιος ασκητής, που αργότερα θα γινόταν άγιος και έτσι θα χανόταν μέσα στην μάζα των ευδαιμόνων και του ημερολογίου; Τότε θα γινόταν τρελός, αυτός, ο πιο φυσιολογικός άνθρωπος, γιατί θα είχε απομακρυνθεί από κάθε διδασκαλία και κάθε διδαχή.

Την δυσειδή εμφάνιση του ανθρώπου, ήταν ο μόνος που μπορούσε να μας την αποκαλύψει. Τα πλεονεκτήματα του κυνισμού συσκοτίστηκαν και ποδοπατήθηκαν από μια θρησκεία που εχθρευόταν το προφανές. Αλλά ήρθε η στιγμή να αντιταχθούν στις αλήθειες του θεανθρώπου οι αλήθειες του «ουράνιου κυνικού», όπως τον αποκάλεσε ένας συγκαιρινός του ποιητής.